

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

_____ 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ»

рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»
спеціальність 292 міжнародні економічні відносини
освітня програма – «Міжнародні економічні відносини»
вид дисципліни – за вибором
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2020/2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2020 року, протокол №1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Катерина МАКАРЧУК -к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедрою _____ (Надія КАЗАКОВА)
(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

Міжнародні економічні відносини
назва освітньої програми

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи) _____ (Надія КАЗАКОВА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії _____ (Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА)
(підпис)

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Зовнішня політика України» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки бакалавра спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітня програма «міжнародні економічні відносини».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета дисципліни є сформувати у студентів уявлення про процес формування й основний зміст зовнішньополітичної діяльності України за часи розвитку історичних етапів міжнародних відносин та на сучасному етапі, розуміння характеру впливу зовнішніх чинників на внутрішнє життя України, її сучасного геополітичного становища, інтересів, характеру відносин з іншими державами світу, а також базовими поняттями, умовами та правилами зовнішньої політики держави.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Зовнішня політика України» є:

Формування загальних компетентностей:

– опанувати навичками збору, систематизації міжнародної інформації; здійснювати її порівняльний аналіз та вміння використовувати у практичній діяльності;

- здатність працювати автономно;

- уміння працювати в команді.

Формування фахових компетентностей бакалавра:

- розуміння закономірностей, особливостей і тенденцій у зовнішній політиці України;

– знати визначальні засади зовнішньої політики України;

– вміння формулювати позицію України з актуальних проблем сучасних міжнародних відносин;

- уміння визначати перспективи розвитку відносин між Україною та державами світу;

- володіння принципами, на яких будується зовнішньоекономічна діяльність України та країн світу;

- володіння знаннями законодавства з питань зовнішньоекономічних відносин між державами.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
24 год.	10 год. (2 аудиторні / 8 дистанційні)
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	- год.
Лабораторні заняття	
- год.	- год.
Самостійна робота	
54 год.	80 год.
Індивідуальні завдання	
- год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

– знати визначальні засади зовнішньої політики України;

- опанувати навичками збору, систематизації міжнародної інформації; здійснювати її порівняльний аналіз та вміти використовувати у практичній діяльності;
- вміти формулювати позицію України з актуальних проблем сучасних міжнародних відносин.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні теоретичні концепції зовнішньої політики України

Тема 1. Теоретичні засади зовнішньої політики та стратегії держави у міжнародних відносинах.

Теоретичні концепції понять «зовнішня політика», «зовнішня стратегія держави». Моделі формування зовнішньої політики, теорія, практика та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень. Роль дипломатії у реалізації зовнішньої політики та державних стратегій.

Тема 2. Концептуальні та теоретичні основи зовнішньої політики сучасної України

Теоретичні засади зовнішньої політики України. Основні конституційні засади зовнішньополітичної концепції України. «Декларація про державний суверенітет України», «Основні напрямки зовнішньої політики України» та Конституція України як правова основа зовнішньої політики України.

Особливості становлення зовнішньої політики України, її характерні риси. Постанова ВР України «Про Основні напрямки зовнішньої політики України». Інституційна структура зовнішньополітичної служби України.

Гарантування національної безпеки. Мета та основні завдання зовнішньополітичних інституцій України. Напрями діяльності української зовнішньої політики.

Тема 3. Україна у сучасному геополітичному просторі.

Географічне розташування, природно-ресурсний і демографічний потенціал України. Геополітичне положення України. Україна в сучасному геополітичному середовищі.

Розділ 2. Основні концепції зовнішньої політики України в умовах глобалізації

Тема 4. Європейський вектор зовнішньої політики незалежної України. Відносини України з країнами Центрально-Східної Європи.

Європейська інтеграція – закономірний історичний процес, провідна тенденція розвитку постмодерної системи міжнародних відносин. Перетворення незалежної України на важливий чинник стабільності в Європі, становлення нової європейської архітектури безпеки.

Стратегічний курс України на європейську інтеграцію – природний наслідок здобуття Україною державної незалежності. Закон України від 1 липня 2010 року «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» щодо розбудови відносин з Європейським Союзом. Етапи розбудови відносини України з ЄС на принципах інтеграції.

Об'єктивні і суб'єктивні чинники, які визначають євроінтеграційні можливості України. Розширення ЄС і наслідки для України. Участь України в роботі європейських структур (Рада Європи).

Тема 5. Відносини України з країнами Північної Америки – США, Канади

Провідна роль США в становленні нового світового порядку. Еволюція політики США щодо незалежної України: основні етапи та проблеми розвитку українсько-американських відносин.

Особливості стратегічного партнерства між Україною і США. Становлення, розвиток та перспективи українсько-американського економічного, політичного й військового співробітництва.

Українсько-канадське особливе партнерство.

Роль української діаспори в США і Канаді у становленні та розвитку стосунків північноамериканських держав з Україною.

Тема 6. Російсько-українські відносини та співробітництво України на пострадянському просторі

Створення Співдружності Незалежних Держав (СНД), основні етапи та проблеми його розвитку. Позиція України щодо структур СНД та її стратегія рівноправного партнерства з країнами Співдружності.

Російська Федерація - як стратегічний партнер України. Основні етапи розвитку та формування договірно-правової бази українсько-російських відносин. Місце України та Росії в європейському міжнародно-політичному регіоні та їхня роль в євразійських інтеграційних процесах.

Проблемні питання в українсько-російських відносинах та їх розв'язання: розподіл Чорноморського флоту, територіальні питання (проблеми Криму та Севастополя, режиму Азовського моря та Керченської протоки, делімітації українсько-російського кордону), торговельно-економічні проблеми (щодо розподілу власності колишнього СРСР, взаєморозрахунків, експортно-імпортних операцій та поставок й транзиту російської нафти і газу тощо), становище української національної меншини в РФ і російської — в Україні та державна політика в цьому питанні.

Особливості розвитку міждержавних відносин України з іншими країнами СНД. Участь України в регіональних об'єднаннях країн СНД. Створення Єдиного економічного простору (СЄП) та Україна.

Тема 7. Країни Азії, Африки та Латинської Америки у зовнішній політиці України

Основні передумови й інтереси України в розвитку відносин з країнами Азії, Африки і Латинської Америки.

Південно-Східний вектор. Пошук шляхів співробітництва з країнами Близького і Середнього Сходу, країнами — членами ОПЕК. Характер взаємовідносин з Ізраїлем.

Чорноморський регіон. Розвиток українсько-турецьких відносин. Участь України в створенні і роботі організації Чорноморського економічного співробітництва (ЧЕС).

Азійсько-Тихоокеанський регіон. Динаміка відносин України з Японією, Республікою Корея. Відносини України з Китаєм.

Україна і держави Латинської Америки.

Тема 8. Участь України у діяльності міжнародних організацій

Диверсифікація зовнішніх зв'язків. Активізація України у багатосторонньому співробітництві.

Участь України в діяльності ООН у 90-ті роки. Проблема реформування ООН і Україна. Проблеми ефективності діяльності ООН. Участь України у миротворчій діяльності ООН. Україна і ЮНЕСКО. Україна і МАГАТЕ. Участь України в діяльності ЮНЕСКО. Розширення участі України у багатосторонньому та двосторонньому співробітництві.

Основні напрямки співпраці України з регіональними міжнародними організаціями. Україна й ОБСЄ.

Україна в Раді Європи. Спільна програма Ради Європи і Комісії Європейського Співтовариства. «Демократія — через право».

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основні теоретичні концепції зовнішньої політики України												
Тема 1. Теоретичні засада зовнішньої політики та стратегії держави у міжнародних відносинах.	12	3	1			8	12	1				11
Тема 2. Концептуальні та теоретичні основи зовнішньої політики сучасної України.	12	3	1			8	13	1				12
Тема 3. Україна у сучасному геополітичному просторі	13	3	2			8	12	1				11
Разом за розділом 1	37	9	4			24	37	3				34
Розділ 2. Основні концепції зовнішньої політики України в умовах глобалізації												
Тема 4. Європейський вектор зовнішньої політики незалежної України. Відносини України з країнами Центрально-Східної Європи.	11	3	2			6	12	2				10
Тема 5. Відносини України з країнами Північної Америки – США, Канади.	11	3	2			6	11	2				9
Тема 6. Російсько-українські відносини та співробітництво України на пострадянському просторі.	10	3	1			6	9	1				8
Тема 7. Країни Азії, Африки та Латинської Америки у зовнішній політиці України.	10	3	1			6	10	1				9
Тема 8. Участь України у діяльності міжнародних організацій.	11	3	2			6	11	1				10
Разом за розділом 2	53	15	8			30	53	7				46
Усього годин	90	24	12			54	90	10				80

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Російсько-українські відносини та співробітництво України на пострадянському просторі	1
2.	Українсько-американські відносини	2
3.	Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України	2
4.	Проблеми безпеки та роззброєння у зовнішній політиці України	1
5.	Відносини України з країнами Центрально-Східної Європи	2
6.	Участь України в субрегіональному співробітництві в регіоні ЦСЄ	2
7.	Країни Азії, Африки та Латинської Америки у зовнішній політиці України	1
8.	Діяльність незалежної України в ООН	1
Разом		12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
	Опрацювати тему: Концептуально-теоретичні основи зовнішньої політики незалежної України	8	11
	Опрацювати тему: Зовнішня політика Київської Русі X-XIII ст.	8	12
	Опрацювати тему: Зовнішня політика Галицько-волинської держави XII-XIV ст.	8	11
	Опрацювати тему: Українське козацтво у міжнародних відносинах (до 1648 р.)	6	10
	Опрацювати тему: Зовнішня політика Богдана Хмельницького	6	9
	Опрацювати тему: Зовнішня політика України у добу центральної ради і гетьманату	6	8
	Опрацювати тему: Зовнішньополітична діяльність українських урядів у перші повоєнні роки	6	9
	Опрацювати тему: Зовнішня політика незалежної України	6	10
Разом		54	80

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачено навчальним планом.

7. Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється під час виконання завдань для самостійної роботи – виконання реферату.

Завданням контролю виконання реферату є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певної теми.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усний контроль, що по своїй сутності передбачає діалог і перевірку репродуктивного відтворення студентом отриманої інформації, а також усний контроль у формі доповіді студентом стосовно проблеми, що не була вирішена в рамках інформації, даної у лекції;

- дискусія, що передбачає активний диспут між усією групою та викладачем стосовно знаходження відповіді на поставлене питання;
- тестові завдання;
- розрахункові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної семестрової роботи (реферати, аналітичні обзори);
- захист реферату, що передбачає виступ студента, питання слухачів та викладача за темою реферату;
- підсумковий контроль у вигляді письмового заліку.

Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих тем.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу. Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточного і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку в 2-му семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40 (для студентів денної форми навчання та заочної (дистанційної) форми навчання).

Залікова робота складається з тестових завдань.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує нульову оцінку (0).

За результатами поточного та підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Набрана студентом кількість балів служить основою для оцінки за національною шкалою.

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **залік в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожен вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Зовнішня політика України», режим доступу: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1988>

8. Схема нарахування балів

В основу рейтингової системи навчання покладено принцип накопичення балів за певний період навчання (розділ, семестр, рік), які студент отримує за виконання різних видів діяльності. Сума цих балів виступає в ролі кількісного показника якості роботи студента.

Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння зазначених розділів.

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	Залік	Сума
Розділ 1				Розділ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40	100
7	7	7	7	8	8	8	8			

Поточний контроль – 60 балів, з них:

- 40 балів – виконання завдань протягом семестру;
- 20 балів – поточні самостійні роботи протягом семестру.

В період карантину, у зв'язку з проведенням занять студентам денної форми навчання у дистанційній формі змінено форму підсумкового контролю, а саме: теоретичні питання змінено на тестові завдання.

Критерії оцінювання відповідей під час проведення підсумкового семестрового контролю

2 семестр (залік)	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Час виконання - 60-90 хвилин	
Тести – 40 балів (20 тестових завдань x2)	Тести – 40 балів (20 тестових завдань x2)

Шкала оцінювання

Набрана сума балів за 100-бальною шкалою переводиться у 2-рівневу шкалу оцінювання у такий спосіб:

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	незараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Васильєва-Чекаленко Л. Д. Україна у міжнародних відносинах (1944-1996). Навч. посібник / Л. Д. Васильєва-Чекаленко. — К.: Освіта, 1998. — 234 с.
2. Гальчинський А. Україна на перехресті геополітичних інтересів / А. Гальчинський. — К.: Знання України, 2002. — 180 с.
3. Голуб Н. В. Україна та міжнародні організації: інформаційно-довідкове видання / Н.В. Голуб. — К.: Кондор, 2003. — 212 с.
4. Державно-правове регулювання в умовах трансформації суспільних відносин: монографія / за заг.ред. Ю. Л. Бошицького. — К.: Юридична думка, 2009. — 536 с.
5. Зленко А. М. Дипломатія і політика України в процесі динамічних геополітичних змін / А. М. Зленко — К.: Фоліо, 2003 — 559 с.
6. Івченко О. Г. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан. / О.Г. Івченко. — К.: «РІЧУАННП», 1997. — 688 с.
7. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навчальний посібник / В. В. Копійка. — К.: Знання, 2009. — 751 с.
8. Курілло В. Є. Латентна політика. Потайні напрями політичної діяльності: навчальний посібник / В. Є. Курілло. — Миколаїв: "Фірма "Іліон", 2009. — 592 с.
9. Кучик О. С. Зовнішня політика України: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / О. С. Кучик, О. А. Заяць; МОН України, Львівський НУ ім. І. Франка. — К.: Знання, 2010. — 572 с.
10. Мармазоб В.Е. Україна в політико-правовому просторі Ради Європи: досвід і проблеми / В. Е. Мармазоб, І. С. Піляєв, — К.: Вентурі, 2009. — 400 с.
11. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський, Ю. М. Мороз. — К.: Знання, 2010. — 463 с.
12. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 рр.): Підручник/ Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський та ін. — К.: Либідь, 2001. — 622 с.
13. Мокій А. І. Міжнародні організації: навчальний посібник / А. І. Мокій, Т. П. Яхно, І. Г. Бабець. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 280 с.
14. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Алданов Ю. В., Забара І. М., Резніченко В. І. — К., 2003. — 784 с.
15. Сорока М. М. Світ відкриває Україну: Про зовнішню політику Української держави у 90-х рр. ХХ ст.: Статті. Документи. Коментарі / М. М. Сорока. — К.: Київська Правда, 2001. — 782 с.
16. Теліпко В. Е. Міжнародне публічне право: навчальний посібник / В. Е. Теліпко, А. С. Овчаренко; за заг. ред. В. Е. Теліпко. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 608 с.
17. Ткач Д. І. Зовнішня політика України: навчально-методичний комплекс дисципліни / Д. І. Ткач. — К.: Університет економіки та права "КРОК", 2010. — 32 с.
18. Україна і Європа (1990-2000 рр.) Україна в міжнародних відносинах з країнами-членами Європейського союзу. Анотована історична хроніка / І.М. Мельникова та ін. — К.: Ін-т Історії України НАН України, 2001. — 308 с.

19. Україна і світ: прагнення змін: монографія / редкол.: М. Антонович, Н. Висоцька, С. Курбатов [та інші]. — К.: Дух і літера, 2010. — 448 с.
20. Україна на міжнародній арені: Збірник документів і матеріалів (1991-1995 рр.) — К.: Юрінком Інтер, 1998. — 495 с.
21. Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945 рр.: Навч. посібник / Г. М. Цветков. — К.: Либідь, 1997. — 232 с.
22. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підручник / Л. Д. Чекаленко; Дипломатична академія України при МЗС України. — 2-ге вид. — К.: Кондор, 2011. — 290 с.
23. Черкес М. Ю. Міжнародне право: підручник / М. Ю. Черкес. — 5-те вид., випр. і доп. — К.: Знання, 2006. — 397 с.
24. Чиж І. С. Україна в Раді Європи / І. С. Чиж. — К.: Парламентське видавництво, 2001. — 384с.

Допоміжна література

1. Бжезинский З. Велика шахівниця / З. Бжезинський. — К.: Основи, 2009. — 242 с.
2. Богатуров А. Д. Современные глобальные проблемы / А. Д. Богатуров. — М.: Аспект-Пресс, 2010. — 350 с.
3. В інтересах миру і дружби між народами. Міжнародно-правова діяльність УРСР. 1945–1972. Документи і коментарі / Автор коментарів і упорядник К. С. Забігайло. — К.: Вища школа, 1974. — 243 с.
4. Вектори української дипломатії. З прес-конференції Міністра закордонних справ України Г.Й. Удовенка 6 вересня 1995 р. // Політика і час. — 1995. — № 10 — С. 3–9.
5. Все про Україну: У 2 т. / В. А. Смолій та ін. — К.: Альтернативи, 1998. — 544 с.
6. Галенко О. І. Документальні публікації з історії Української РСР: теорія та джерелознавчий аналіз АН УРСР. Ін-т історії України / О.І. Галенко. — К.: Наукова думка, 1991. — 322 с.
7. Державне управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України: навч. посіб. / В. В. Говоруха, В. Г. Бульба, А. Є. Тамм та ін. — К.: ДП “НВЦ “Євроатлантикінформ”, 2006. — 220 с.
8. Жовква І. І. Колективна монографія: «Зібрання договорів Україна – Європейський Союз» / І. І. Жовква та ін. — К.: Юстиніан, 2010.
9. Зленко А. Від внутрішніх потреб до зовнішніх пріоритетів: Виступи, промови, інтерв'ю, статті / А. М. Зленко. — К.: Преса України, 2002. — 346 с.
10. Зленко А. Дипломатія і політика України в процесі динамічних геополітичних змін. / А.М. Зленко. — Х.: Фоліо, 2009. — 559 с.
11. Зленко А. Зовнішня політика України: від романтизму до прагматизму: Виступи, промови, інтерв'ю, статті. — К., 2001.
12. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин. — К.: Генеза, 2004. — 622 с.
13. Івченко О. Т. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан / О. Т. Івченко. — К.: РІЧ УАННП, 2010. — 756 с.
14. Карпенко Ф. П. Рівноправна і повноправна Українська РСР у міжнародних стосунках / Ф. П. Карпенко. — Львів: Каменяр, 1987. — 76 с.
15. Копиленко М. Л. Українсько-німецькі відносини: здобутки, проблеми, перспективи / М.Л. Копиленко. — К.: НІСД. — 2006. — 254 с.
16. Кремень В. Г. Україна: альтернативи поступу (критика історичного досвіду) / В. Г. Кремень, Д. В. Табачник, В. М. Ткаченко. — К.: АРС-Юкрейн, 1996. — 764 с.
17. Овсій І. О. Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): Навч. посібник. — 2-ге вид. — Київ: Либідь, 2002. — 240 с.
18. Ревякин А. В. 1920–1930-е годы в истории советско-польских отношений / А. В. Ревякин // Белые пятна – черные пятна: Сложные вопросы в российско-польских отношениях. — М.: АСПЕКТ-ПРЕСС, 2010. — С. 74–102.
19. Руденко Г. М. Україна дипломатична / Г.М. Руденко — К.: Генеральна дирекція по обслуг. інозем. представництв, 2001. — 176 с.
20. "Серые зоны" мировой политики. Очерки текущей политики. Вып. 3. / Д.Г. Балувев, А.А. Новосёлов. — М.: НОФМО, 2010. — 40 с.

21. Тамм А. Є. Україна – ЄС: розвиток відносин та основні напрями співробітництва : Модуль 5 : навч. посібник / Є. А. Тамм, В. Ю. Стрельцов, В. Б. Дзюндзюк. — Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ, 2009. — 144 с.
22. Троицкий М.А. Глобальная стратегия США в приложении к СНГ / М. А. Троицкий // США — Канада: экономика, политика, культура. — 2011. — № 3. — С. 39–52.
23. Турянський І. Потрібен нам берег Турецький / І. Турянський // Політика і час. — 2009. — № 10. — С. 24–29.
24. Уткин А. И. Американская стратегия для XXI века / А. И. Уткин. — М.: Лотос, 2009. — 272 с.
25. Хоменко Г. Д. Основи миротворчості. Навч. посібник / Г. Д. Хоменко. — К.: Видавничий дім ДЕМІД, 2008. — 276 с.
26. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у XX ст.: Курс лекцій. / В. І. Яровий. — К.: Либідь, 1996. — 269 с.

10. Інформаційні ресурси

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
2. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254
3. Декларація про державний суверенітет України [Електронний ресурс] // Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=55-12>
4. Конституція України // [Електронний ресурс] // Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
5. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI [Електронний ресурс] // Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
6. Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 року № 3360-XII [Електронний ресурс] // Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>
7. Про Положення про Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс] // Розпорядження Президента України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/381/2011>

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Moodle (<http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1988>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Зовнішня політика України», режим доступу: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1988>